

Den 27. juni 2018
UM

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

om Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden

KOM(2018) 372 final

1. Resumé

Forordningen fastlægger en række fondsspecifikke og fælles bestemmelser for hhv. Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Samhørighedsfonden.

Formålet med forordningsforslaget er at gøre de politiske målsætninger, der er opstillet i forordningen om fælles bestemmelser for en række EU-fonde, til specifikke målsætninger af relevans for EFRU og Samhørighedsfonden, og at opstille målbare indikatorer herfor.

Danmark modtager på nuværende tidspunkt midler fra EFRU, men modtager ikke midler fra Samhørighedsfonden, og forventes heller ikke at modtage midler fra Samhørighedsfonden i den kommende periode.

Forslaget ventes at få statsfinansielle og administrative konsekvenser samt konsekvenser for udmøntningen af EU's budget. Afhængigt af udmøntningen af det danske nationale program kan forslaget have erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Regeringen finder, at forslaget overordnet indeholder en række positive elementer, for så vidt angår reglerne for udmøntning af fondene. Regeringen lægger vægt på, at drøftelser om retsaktens vedrørende EFRU og Samhørighedsfonden ikke foregriber forhandlingerne om den kommende finansielle ramme, idet regeringens hovedprioritet for MFF-forhandlingerne er at realisere et samlet udgiftsniveau svarende til 1,00 pct. af EU27's BNI.

2. Baggrund

Forordningen fastlægger en række fondsspecifikke og fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Samhørighedsfonden. Generelle regler for udmøntning og implementering af EFRU og Samhørighedsfonden defineres så vidt muligt, sammen med andre EU-politikker under delt forvaltning, i forordningen for fælles bestemmelser (CPR)¹. Herunder er der fokus på målprioriteter, indikatorer og specifikke regelsæt for undermål til fondene.

¹Se særskilt grund- og nærhedsnotat herom - KOM(2018) 375 final

Forordningen er hjemlet i artikel 174 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), hvor det tilstræbes at formindske forskellene mellem de forskellige områders udviklingsniveauer og forbedre situationen i de mindst begunstigede områder, samt at der skal lægges særlig vægt på landdistrikter, områder i en industriel overgangsproces og områder, der lider af alvorlige naturbetingede eller demografiske ulemper af permanent art, bl.a. de nordligste, meget tyndt befolkede områder samt ø-områder, grænseoverskridende områder og bjergområder. Herudover hjemles forslaget i artikel 349 i TEUF, der fastlægger, at der skal være særlige foranstaltninger, der tager hensyn til den strukturelle sociale og økonomiske situation i regionerne i den yderste periferi, der forværres af visse specifikke træk, og som alvorligt hæmmer disse regioner i deres udvikling.

EFRU's mål er fastsat i artikel 176 i TEUF: "*Den Europæiske Fond for Regionaludvikling skal bidrage til at udligne de største regionale skævheder i Unionen ved at deltage i udviklingen og strukturtilpasningen af de områder, der er bagefter i udvikling, og i omstillingen af de industriområder, der er i tilbagegang.*"

Samhørighedsfondens mål er fastsat i artikel 177 i TEUF: "*En Samhørighedsfond oprettet efter samme procedure yder finansielle bidrag til projekter inden for miljø og transeuropæiske net på transportinfrastrukturområdet.*"

Danmark modtager på nuværende tidspunkt midler fra EFRU, men modtager ikke midler fra Samhørighedsfondens, og forventes heller ikke at modtage midler fra Samhørighedsfondens i den kommende periode.

3. Formål og indhold

Formålet med det forordningsforslaget er at gøre de politiske målsætninger, der er opstillet i forordningen om fælles bestemmelser for en række EU-fonde, til specifikke målsætninger af relevans for EFRU og Samhørighedsfondens, og at opstille målbare indikatorer herfor. Forordningen opstiller også en liste over ikke-støtteberettigede aktiviteter, der falder uden for anvendelsesområdet for fondens interventioner, herunder bl.a. deponeringsanlæg, lufthavnsinfrastruktur, tobaksindustrien og nedlukning af nukleare anlæg.

Forordningen opstiller en samlet økonomisk ramme for EFRU og Samhørighedsfondens på 241.978.000 euro i 2018-priser for perioden 2021-2027. Heraf udgør udgiftsniveauet til EFRU knap 201 mia. euro i 2018-priser og Samhørighedsfondens 41 mia. euro i 2018-priser.

Kapitel 1 – Fælles bestemmelser

I forordningens artikel 2 og 3 opstilles de specifikke målsætninger for EFRU og Samhørighedsfondens, ligesom den tematiske koncentration af anvendelsen af midlerne fra EFRU nærmere defineres i artikel 3. De specifikke målsætninger er en nærmere konkretisering af CPR.

EFRU har 5 målsætninger, hvoraf de to hovedmålsætninger er gengivet i deres fulde længde nedenfor:

- 1) "et mere intelligent Europa ved at fremme innovativ og intelligent økonomisk omstilling" ("PO 1") ved:
 - a. at styrke forsknings- og innovationskapaciteten og udbredelsen af avancerede teknologier
 - b. at udnytte fordelene ved digitalisering for borgere, virksomheder og regeringer
 - c. at fremme SMV'ers vækst og konkurrenceevne
 - d. at udvikle færdigheder med henblik på intelligent specialisering, industriel omstilling og iværksætteri

- 2) "et grønnere, kulstoffattigt Europa ved at fremme en ren og fair energiomstilling, investering i de grønne og blå økonomier, den cirkulære økonomi, tilpasning til klimaforandringer og risikoforebyggelse og -styring" ("PO 2") ved:
 - a. at fremme energieffektivitetsforanstaltninger
 - b. at fremme vedvarende energi
 - c. at udvikle intelligente energi-systemer, -net og -lagring på lokalt plan
 - d. at fremme tilpasning til klimaforandringer, risikoforebyggelse og katastrofemodstandsdygtighed
 - e. at fremme bæredygtig vandforvaltning
 - f. at fremme overgangen til en cirkulær økonomi
 - g. at fremme biodiversiteten og den grønne infrastruktur i bymiljøet og mindske forureningen
- 3) et tættere sammenknyttet Europa ved at øge mobilitet og regional informations- og kommunikationsteknologi –konnektivitet ("PO 3")
- 4) et mere socialt Europa – gennemførelse af den europæiske søjle for sociale rettigheder ("PO 4")
- 5) et Europa tættere på borgerne ved at fremme en bæredygtig og integreret udvikling af byer, landdistrikter og kystområder og lokale initiativer ("PO 5")

Der lægges op til afhængigt af medlemsstaternes relative velstand, at 65 til 85 pct. af midlerne under EFRU koncentrerer omkring de to overordnede hovedprioriteter; et mere intelligent Europa og et grønnere, kulstoffattigt Europa. For så vidt angår anvendelsen af midlerne fra EFRU i Danmark vil konsekvensen af forslaget – hvis det bliver vedtaget i sin nuværende form – være at Danmark skal anvende minimum 85% af de samlede tildelte midler på de to ovenfor angivne hovedmålsætninger, hvoraf mindst 60% af de samlede midler skal anvendes på målsætning 1. Denne tematiske koncentration skal opretholdes gennem hele programperioden.

Med udgangspunkt i ovenfor beskrevne specifikke målsætninger, kan støtte fra EFRU anvendes på følgende områder, undtaget investeringer i de artikel 6 nævnte tilfælde (lufthavnsinfrastruktur, nedlukning af nukleare anlæg etc.):

- a) investeringer i infrastruktur
- b) investeringer i adgang til tjenester
- c) produktive investeringer i SMV'er
- d) udstyr, software og immaterielle aktiver
- e) information, kommunikation, undersøgelser, netværksarbejde, samarbejde, udveksling af erfaringer og aktiviteter, der involverer klynger
- f) teknisk bistand.

Med forslaget ses ikke begrænsninger i EU-medfinansiering af infrastrukturprojekter.

Kapitel 2 – Særlige bestemmelser for områder med særlige territoriale karakteristika

Bestemmelserne i kapitel 2 vedrører den integrerede territoriale udvikling, som defineret i artikel 4, stk. 2 i forslaget til CPR², bæredygtigt byudvikling, det europæiske initiativ for byområder og regionerne i den yderste periferi.

For så vidt angår bæredygtig byudvikling (forordningens artikel 9) lægges der i forordningen op til at reservere mindst 6% af EFRU-midlerne på nationalt plan til den bæredygtige byudvikling. Gennemfø-

² Se særskilt oversendt grund- og nærhedsnotat herom (dokument KOM(2018) 375 final).

relsen af byudvikling skal ske gennem et af instrumenterne nævnt i politisk målsætning 5 (lokaludvikling styret af lokalsamfundet, integrerede territoriale investeringer m.v.). Der allokeres for indeværende programperiode 5 procent til byudvikling.

Det europæiske initiativ for byområder gennemføres af Kommissionen ved direkte og indirekte forvaltning, og består af 3 indsatsområder:

- a) støtte til kapacitetsopbygning
- b) støtte til innovative aktioner
- c) støtte til viden, politikudvikling og kommunikation.

Via Samhørighedsfonden foreslås overført 10 mia. euro til Connecting Europe Facility med henblik på at støtte TEN-T-projekter (Trans European Network for Transportation). Overførslen fremgår af artikel 104, stk. 4 i forslaget til CPR.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har, på plenarsamlingen i juni, vedtaget en betænkning om samhørighedspolitikken og den cirkulære økonomi. Heri opfordrer Europa-Parlamentet Kommissionen til, i den næste programmeringsperiode, at indarbejde overvejelser om cirkulær økonomi i samhørighedspolitikken. Der lægges desuden vægt på at samhørighedspolitik og cirkulær økonomi ikke kun handler om infrastrukturpolitik, men også om social sammenhæng og solidaritet. Herudover fremgår det af en pressemeddelelse fra samme plenarsamling, at Europa-Parlamentet for samhørighedspolitikken bl.a. ønsker et passende budget, bedre synergi mellem fondene, forenklet administration og harmonisering mellem samhørighedspolitik og konkurrenceret, herunder særligt statsstøtteregele.

5. Nærhedsprincippet

Da forslaget vedrører gennemførelsen af EU's Fond for Regional Udvikling, kan det kun behandles på EU-niveau. Forslaget vurderes derfor i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Administration af tilskud fra EFRU reguleres i dag i LBK nr. 347 af 14/04/2016.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget vurderes at kunne have lovgivningsmæssige konsekvenser for de love eller bekendtgørelser, der implementerer EFRU i Danmark.

Statsfinansielle konsekvenser

Forslaget ventes at få statsfinansielle konsekvenser samt konsekvenser for udmøntningen af EU's budget. Forslaget vurderes at kunne have administrative konsekvenser afhængigt af udformningen af det endelige regelsæt. Kommissionen lægger op til et udgiftsniveau på ca. 201 mia. euro og ca. 41 mia. euro i 2018-priser til henholdsvis ERFU og Samhørighedsfonden. Udgiftsniveauet for EFRU og Samhørighedsfonden forhandles som led i Kommissionens forslag til den næste flerårige finansielle ramme for 2021-2027, som blev offentliggjort 2. maj 2018.

Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Afhængigt af udmøntningen af det danske nationale program kan forslaget have erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Beskyttelsesniveauet og andre konsekvenser

Forslaget vurderes ikke at påvirke beskyttelsesniveauet i Danmark.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er generelt enighed blandt medlemsstaterne om behovet for at forenkle det nuværende regelsæt. En række medlemslande har udtrykt bekymring over de begrænsninger på anvendelsen af midlerne, som Kommissionen har fastlagt i den nye forordning.

Hovedparten af reglerne for EFRU og Samhørighedsfonden er reguleret i forordningsforslaget til CPR. Størstedelen af meningstilkendegivelserne fra andre medlemslande har været vedrørende CPR og ikke nærværende forordning.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Overordnet set mener regeringen, at lovpakken indeholder en række positive elementer, for så vidt angår reglerne for udmøntning af fondene. Det gælder blandt andet en forenkling af de administrative regler og en simplificering af målsætningerne for EFRU og Samhørighedsfonden.

Regeringen finder det positivt, at midlerne fokuseres på målsætningerne om et mere intelligent og et mere grønt Europa. Bindinger på anvendelsen af midlerne må dog ikke hindre fokuserede investeringer og skal stå mål med programmernes omfang og de administrative byrder forbundet hermed. Desuden lægger regeringen vægt på at der, inden for de samlede udgiftsrammer, er muligheder for fleksibilitet mellem programmer, herunder for at understøtte de nationale programmer.

Regeringen er fortsat positiv over for støtte til de mest udsatte regioner, men finder omfordelingen af midler mellem de rigeste regioner uhensigtsmæssig. Såfremt der også fremadrettet ydes støtte til velhavende lande, vil man fra dansk side arbejde på, at få sin rimelige andel af disse midler.

Regeringen finder at det bør sikres, at strukturfondene fokuseres på udvikling af vækstfremmende regionale potentialer (herunder innovation og iværksætteri), og at investeringer i infrastrukturprojekter fokuseres under Samhørighedsfonden og CEF (Connecting Europe Faciliteten).

Regeringen lægger vægt på, statsstøttere reglerne i en europæisk kontekst overholdes ved gennemførelsen af strukturfondene, herunder særligt at der ikke gives støtte fra EU's fonde med relokationseffekter, og at støtten skal være additionel i forhold til nationale ordninger.

Regeringen er generelt positiv over for, at EU's strukturfonde yder støtte til små- og mellemstore virksomheder.

Endelig lægger regeringen vægt på, at drøftelser vedrørende forordningen om EFRU og Samhørighedsfonden ikke foregriber forhandlingerne om den kommende finansielle ramme, idet regeringens hovedprioritet for MFF-forhandlingerne er at realisere et samlet udgiftsniveau svarende til 1,00 pct. af EU27's BNI.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.